

Sygn. akt VII U 1412/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Mirosław Major

Protokolant protokolant sądowy S. S.

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2018 r. w Poznaniu

odwołania **M. S.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

z dnia 12 września 2018 r., znak: (...)

w sprawie **M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o prawo do emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje M. S. prawo do emerytury od dnia 11 września 2018 r. z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

UZASADNIENIE

Decyzją z 12 września 2018 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8, poz. 43, ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku z 13 sierpnia 2018 r., odmówił M. S. prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że odmówił wnioskodawcy przyznania emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie został przez niego udowodniony wymagany co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Na podstawie zgromadzonych dowodów ZUS uznał za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze łącznym ponad 25 lat i żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych. Zakład nie zaliczył bowiem do stażu pracy w warunkach szkodliwych okresu zatrudnienia M. S. w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r., bowiem wnioskodawca nie przedłożył wymaganego świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W tym również, organ rentowy nie uznał okresu zasadniczej służby wojskowej odbywanej od 26 kwietnia 1980 r. do 2 kwietnia 1982 r. oraz okresów niezdolności do pracy (zasilków chorobowych) od 24 grudnia 1992 r. do 31 grudnia 1992 r., od 1 marca 1993 r. do 9 marca 1993 r., od 30 marca 1993 r. do 9 kwietnia 1993 r. oraz od 12 sierpnia 1993r. do 31 sierpnia 1993 r.

Od powyższej decyzji, w przepisany prawem trybie i terminie, odwołanie złożył M. S., wnosząc o przyznanie mu prawa do emerytury, albowiem posiada ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Odwołujący wskazał, że pracował w warunkach szkodliwych w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r. jako mechanik w kanałach remontowych. Nie posiada jednak z tego tytułu świadectwa wykonywania pracy w

warunkach szczególnych, a obecnie ww. zakład pracy jest już zlikwidowany i nie udało się pozyskać odpowiedniego dokumentu z archiwum. Z uwagi na powyższe wnioskodawca wniósł o przesłuchanie wskazanych w odwołaniu świadków. Ponadto, odwołujący wskazał, że do jego stażu pracy w warunkach szczególnych powinien również zostać uwzględniony okres zatrudnienia w (...) sp. z o.o. we W., bowiem z tego tytułu odwołujący posiada świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 12 maja 2001 r., czego jednak organ rentowy w zaskarżonej decyzji nie uwzględnił.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. Zakład wskazał również, iż zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 16 października 2013 r. (II UZP 6/13) przy ustalaniu okresu pracy w warunkach szczególnych uwzględnia się okresy zasadniczej służby wojskowej przypadające w okresie od 29 listopada 1967 r. do 31 grudnia 1974 r. Nadto, Zakład podniósł, że z przedłożonych dokumentów nie wynika, by odwołujący pracował jako mechanik w kanałach remontowych w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r., a tylko taka praca może zostać zaliczona do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Pismem z 17 października 2018 r. odwołujący podtrzymał swoje stanowisko w sprawie, wskazując, że dotychczas ZUS nie zajął stanowiska w sprawie zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) sp. z o.o. od 10 września 1996 r. do 12 maja 2001 r., pomimo przedłożenia wymaganego świadectwa (k. 26).

Pismem z 24 października 2018 r. (k. 33) ZUS poinformował, że okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych w spółce (...) we W. nie był dotychczas brany pod uwagę przy wydawaniu zaskarżonej decyzji. Jednocześnie wskazał, że Zakład nie kwestionuje zatrudnienia od 10 września 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. (ograniczenie ustawowe) jako okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Zatem okres ten organ rentowy uwzględnił w wymiarze 2 lat 3 miesięcy i 15 dni.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. urodził się (...), jego zawód wyuczony, to mechanik pojazdów samochodowych (bezsporne).

W okresie od 3 września 1973 r. do 31 sierpnia 1993 r. odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w P. Zakład nr (...) w S., początkowo jako uczeń w zawodzie mechanika samochodowego, a następnie od 1 września 1976 r., aż do rozwiązania stosunku pracy – na pełen etat jako mechanik w kanałach remontowych. Powyższe przedsiębiorstwo zajmowało się naprawą samochodów ciężarowych takich, jak np. J., Z., Ż., a także transportem.

Do obowiązków odwołującego w (...) w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r. należała wyłącznie naprawa samochodów w kanałach remontowych. Pojazdy zwożono do ww. zakładu pracy z całego województwa, celem naprawy.

Na hali, w której pracował odwołujący były 4 kanały, w każdym kanale pracowały po 2 osoby. Odwołujący dokonywał napraw podwozia pojazdów, które polegały, np. na wymontowywaniu różnych części samochodowych (np. skrzyni biegów, wałów, siłowników, resorów, rurek powietrznych). Jeśli jakaś część była uszkodzona, to odwołujący „wystawiał ją” poza kanał, a naprawą takiej części zajmowała się inna brygada. Odwołującemu dostarczano nowe części i wówczas ponownie montował je w kanale. Pracy było dużo, co najmniej 8 h dziennie, zdarzały się nadgodziny. Odwołujący pracował wyłącznie w kanałach remontowych, nie miał innych obowiązków. Pracami poza kanałem zajmowała się inna brygada.

Praca była początkowo jednozmianowa, później także dwuzmianowa. Odwołujący, z tytułu pracy w warunkach szczególnych, otrzymywał mleko. Od pracodawcy otrzymywał również odzież roboczą. Na hali unosiły się spaliny.

Wraz z odwołującym w Przedsiębiorstwie (...) w P. Zakład nr (...) w S. pracowali świadkowie:

a) A. D. (1), zatrudniony również jako mechanik w kanałach, w latach 1973-1994,

b) R. M. (1), zatrudniony jako tokarz, pracujący na tej samej co mechanicy hali, w latach 1971-1993.

Pracodawca nie wystawił odwołującemu oraz świadkowi A. D. świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Obecnie zakład pracy nie istnieje.

Dowód: zeznania świadka A. D. (1) – k. 41v-42; zeznania świadka R. M. (1) – k. 42; zeznania odwołującego – k. 42-42v; dokumenty zawarte w aktach osobowych odwołującego – k. 37

W okresie od 26 kwietnia 1980 r. do 2 kwietnia 1982 r. M. S. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po zakończeniu służby odwołujący w ciągu 30 dni złożył dotychczasowemu pracodawcy swoją gotować do pracy i w dniu 3 maja 1982 r. został ponownie przyjęty do pracy.

Dowód: kserokopia książeczki wojskowej – w aktach ZUS; zeznania odwołującego – k. 42v; dokumenty zawarte w aktach osobowych odwołującego – k. 37

W dniu 13 sierpnia 2018 r. odwołujący złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o emeryturę.

Ubezpieczony ukończył 60 lat w dniu (...), złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa. W postępowaniu przed ZUS odwołujący wykazał okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze łącznym ponad 25 lat.

W dniu 12 września 2018 r. ZUS wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję odmowną. Zakład nie zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia M. S. w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r., bowiem wnioskodawca nie przedłożył wymaganego świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w tym również, okresu zasadniczej służby wojskowej odbywanej od 26 kwietnia 1980 r. do 2 kwietnia 1982 r. oraz okresów niezdolności do pracy (zasiłków chorobowych) od 24 grudnia 1992 r. do 31 grudnia 1992 r., od 1 marca 1993 r. do 9 marca 1993 r., od 30 marca 1993 r. do 9 kwietnia 1993 r. oraz od 12 sierpnia 1993 r. do 31 sierpnia 1993 r.

W toku sprawy organ rentowy uwzględnił jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach również zatrudnienie M. S. w spółce (...) we W. od 10 września 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. (ograniczenie ustawowe), tj. w wymiarze 2 lat 3 miesięcy i 15 dni, które nie było brane pod uwagę przy wydawaniu zaskarżonej decyzji.

Dowód: wniosek o emeryturę z 13 sierpnia 2018 r. zaskarżona decyzja – w aktach ZUS; pismo organu rentowego z 24 października 2018 r. - k. 32-33

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie:

- dokumentów z akt sprawy, w szczególności dokumentów na k. 27-29, 37,
- dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS dotyczących odwołującego,
- zeznań świadków A. D. (1) (k. 41v-42) i R. M. (1) (k. 42),
- zeznań odwołującego (k.42-42v).

Zebrane w sprawie dokumenty oraz dokumenty znajdujące się w aktach organu rentowego Sąd uznał za wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego, zostały bowiem sporządzone przez uprawnione podmioty w zakresie ich kompetencji. Nie były kwestionowane przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Szczególne znaczenie przypisać należało dokumentom w aktach osobowych odwołującego z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. Zakład w S., z których wynikało, że odwołujący wykonywał pracę mechanika. Zaś wskazywane w niektórych angażach stanowisko „monter-mechanik” nie oznacza automatycznie – wbrew twierdzeniom pozwanego – że odwołujący nie pracował w szczególnych warunkach. Bowiem, jak ustalono

na podstawie zeznań świadków i odwołującego, M. S., pracując jako mechanik w kanałach, zajmował się „wymontowywaniem” różnych części podwozia, stąd można uznać, że z tych przyczyn w niektórych dokumentach pracodawca (choć oczywiście nieprawidłowo) nazywał stanowisko odwołującego „monter-mechanik”.

Wskazanie przez pracodawcę określonego stanowiska pracy nie przesądza jeszcze o konkretnym zakresie czynności ubezpieczonego na tym stanowisku, a to zakres faktycznie wykonywanych czynności w środowisku niekorzystnie oddziałującym na organizm, a nie sama nazwa tego stanowiska, prowadzi do uznania tych czynności za okres pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie natomiast z art. 473 § 1 k.p.c., w sprawach dotyczących postępowań odrębnych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron, co usprawiedliwiało przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków i odwołującego.

Sąd uznał za wiarygodne i przydatne do ustalenia stanu faktycznego niniejszej sprawy zeznania świadków A. D. i R. M.. Zeznaniom ww. świadków Sąd dał w pełni wiarę, gdyż były one spójne i logiczne, a nadto niesprzeczne ze sobą, z zeznaniami odwołującego i ze zgromadzoną dokumentacją. Świadczyli pracowali razem z odwołującym na tej samej hali przez cały okres sporny, a świadek D. często nawet w tych samych co odwołujący kanałach. Zatem nie ulega wątpliwości, że ww. osoby miały możliwość bezpośredniej obserwacji pracy M. S.. Świadczyli potrafili wskazać zakres faktycznych obowiązków odwołującego jako mechanika w kanałach oraz wymiar jego czasu pracy. Z zeznań świadków wynika, że odwołujący pracował wyłącznie w kanałach, a pracą poza nimi zajmowała się inna brygada. Zeznania świadków korespondują z treścią zeznań odwołującego, a nadto nie zawierają sprzeczności wobec informacji uzyskanych przy pomocy dowodów z dokumentów.

Zeznania odwołującego Sąd ocenił jako w pełni wiarygodne, gdyż znajdowały one potwierdzenie w zeznaniach ww. świadków i w zgromadzonej dokumentacji. Odwołujący w sposób szczegółowy opisał przebieg swojego zatrudnienia oraz wskazał, że w spornym okresie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik samochodowy i to wyłącznie w kanałach remontowych. Odwołujący wskazał również, kiedy odbywał zasadniczą służbę wojskową oraz kiedy wrócił po jej zakończeniu do pracy (co koresponduje z informacjami uzyskanymi z dokumentów).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Zgodnie z art. 184 w/w ustawy emerytalnej w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 3, poz. 43 ze zmianami), ubezpieczony urodzony po dniu 31 grudnia 1948 r. nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek 60 lat dla mężczyzn,
- 2) na dzień 1 stycznia 1999 r. ma udowodniony okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat i okres pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat,
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Stosownie zaś do treści § 2 pkt 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 3, poz. 43 ze zmianami), okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, natomiast w myśl § 2 pkt 2) rozporządzenia

okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Zgodnie z § 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki – osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia (zgodnie z § 3 rozporządzenia - 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną było ustalenie czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było sporne, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości, że odwołujący posiada wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat, osiągnął wiek 60 lat w dniu 11 września 2018 r. oraz złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa.

W zaskarżonej decyzji z 12 września 2018 r. Zakład wskazał, że nie zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia M. S. w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r., w tym również, okresu zasadniczej służby wojskowej odbywanej od 26 kwietnia 1980 r. do 2 kwietnia 1982 r. oraz okresów niezdolności do pracy (zasiłków chorobowych) od 24 grudnia 1992 r. do 31 grudnia 1992 r., od 1 marca 1993 r. do 9 marca 1993 r., od 30 marca 1993 r. do 9 kwietnia 1993 r. oraz od 12 sierpnia 1993 r. do 31 sierpnia 1993 r.

W toku sprawy ZUS uwzględnił jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach zatrudnienie M. S. w spółce (...) we W. od 10 września 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. (ograniczenie ustawowe), tj. w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 15 dni, które nie było brane pod uwagę przy wydawaniu zaskarżonej decyzji.

Sporny pozostawał zatem nadal okres pracy odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r., okres zasadniczej służby wojskowej oraz okresy zasiłków chorobowych.

W postępowaniu sądowym toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo odwołującego do świadczenia (w tym – także dowód z zeznań świadków) i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił wspomniane świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 14 grudnia 2004 r., III AUa 2474/03). Orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje, że „wykonywanie pracy w szczególnych warunkach (...) może być udowodnione wszystkimi dostępnymi środkami dowodowymi” (wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 1998 r., II UKN 357/98), a „okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach (...) mogą być ustalane w postępowaniu odwoławczym także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy” (uchwała SN z 10 marca 1984 r., III UZP 6/84; podobnie uchwała z 21 września 1984 r., III UZP 48/84).

Sąd Okręgowy podzielając ten pogląd, przeprowadził postępowanie dowodowe na okoliczność, czy praca odwołującego w podanym wyżej okresie (od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r.) i zakładzie pracy była pracą w szczególnych warunkach.

Z treści powołanych wyżej przepisów oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 3, poz. 43 ze zmianami) wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy, czyli przez 8 godzin dziennie, jeśli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy, w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy określony w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. (por. również wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, z 06 grudnia 2007 r., III UK 66/07, z 04 października 2007 r., I UK 111/07, z 19 września 2007 r., III UK 38/07, z 14 września 2007 r., III UK 27/07).

W wykazie A „Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego”, stanowiący załącznik nr 1 do cytowanego rozporządzenia, w dziale XIV „Prace różne” w pkt 16 jako prace w szczególnych warunkach wymienia się prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych i szynowych.

Zdaniem Sądu, postępowanie dowodowe, w szczególności zeznania odwołującego i zeznania świadków wskazują jednoznacznie, że odwołujący wykazał, iż w okresie spornym od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r. (a zatem przez 17 lat) wykonywał prace w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy – jako mechanik samochodowy w kanałach. W spornym okresie do obowiązków odwołującego należała wyłącznie naprawa samochodów w kanałach remontowych. Pojazdy zwożono do ww. zakładu pracy z całego województwa, celem naprawy. Na hali, w której pracował odwołujący, były 4 kanały, w każdym kanale pracowały po 2 osoby. Odwołujący dokonywał napraw podwozia pojazdów, które polegały, np. na wymontowywaniu różnych części samochodowych (np. skrzyni biegów, wałów, siłowników, resorów, rurek powietrznych). Jeśli jakaś część była uszkodzona, to odwołujący „wystawiał ją” poza kanał, a naprawą takiej części zajmowała się inna brygada. Odwołującemu dostarczano nowe części i wówczas ponownie montował je w kanale. Pracy było dużo, co najmniej 8 h dziennie, zdarzały się nadgodziny. Odwołujący pracował wyłącznie w kanałach remontowych, nie miał innych obowiązków. Pracami poza kanałem zajmowała się inna brygada. Praca była początkowo jednozmianowa, później także dwuzmianowa. Odwołujący, z tytułu pracy w szczególnych warunkach, otrzymywał mleko, od pracodawcy otrzymywał również odzież roboczą, a na hali unosiły się spaliny. Wraz z odwołującym na tej samej hali przez cały okres sporny pracowali świadkowie A. D. (1) i R. M. (1). Powyższe osoby miały możliwość bezpośredniej obserwacji pracy M. S., potrafili wskazać zakres faktycznych obowiązków odwołującego jako mechanika w kanałach oraz wymiar jego czasu pracy, dlatego sąd uznał zeznania tych świadków za przydatne dla ustalenia stanu faktycznego niniejszej sprawy.

W okresie powyższego zatrudnienia odwołującym podjął służbę wojskową od 26 kwietnia 1980 r. do 2 kwietnia 1982 r. Po zakończeniu służby odwołujący w ciągu 30 dni wyraził dotychczasowemu pracodawcy swoją gotowość do pracy i 3 maja 1982 r. został ponownie przyjęty do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych powyższego okresu zasadniczej służby wojskowej (od 26 kwietnia 1980 r. do 2 kwietnia 1982 r.), powołując się na treść uchwały Sądu Najwyższego z 16 października 2013 r. (II UZP 6/13). W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, do stażu pracy w szczególnych warunkach należy zaliczyć odwołującemu cały okres zasadniczej służby wojskowej. Jak bowiem ustalono, odwołujący zarówno przed rozpoczęciem służby, jak i bezpośrednio po jej zakończeniu, pracował w szczególnych warunkach u tego samego pracodawcy na takim samym stanowisku (mechanik w kanałach remontowych), przy czym swój powrót do pracy zgłosił w terminie 30 dni od dnia zwolnienia ze służby. Sąd zauważa, że w powołanej przez ZUS uchwale z 16 października 2013 r., sygn. II UZP 6/13, Sąd Najwyższy przesądził, iż czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym. W sprawie tej odwołujący odbywał służbę wojskową w latach 1971-73, stąd rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego dotyczyło skutków obowiązywania przepisu art. 108 ustawy w tym okresie. Tak zostało sformułowane również zagadnienie prawne przedstawione przez skład 3 sędziów Sądu Najwyższego. Nie da się zatem z tego wywnioskować, że uchwała Sądu Najwyższego postawiła swoistą cezurę czasową co do maksymalnej daty, do której odbycie służby wojskowej mogło uzasadniać wliczanie tego okresu do okresu uprawniającego do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu omawianego orzeczenia wskazał również na zasady konstytucyjne uzasadniające i usprawiedliwiające traktowanie okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej (art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP) jako zatrudnienia dla ustalenia warunków do emerytury wynikającej z art. 32 ustawy emerytalnej. Wskazał na obowiązek obywatela polskiego obrony ojczyzny, stwierdzając nadto, że z Konstytucji wynika zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny. Jeśli zatem zostały spełnione przez pracownika wskazane

wyżej warunki powrotu do poprzedniego zatrudnienia zostaje zachowana tzw. ciągłość pracy. Czas pełnienia zasadniczej służby wojskowej jest wtedy okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby.

W wyroku z 11 lutego 2014 r., sygn. II UK 293/13 (LEX nr 1441189), Sąd Najwyższy rozważając kwestię okresu służby wojskowej wnioskodawcy przypadającego po 31 grudnia 1974 r. wskazał, że nadal znaczenie ma art. 108 ustawy z 21 listopada 1967 r., który uległ wprawdzie zmianie od 1 stycznia 1975 r., jednak nie tak istotnej, aby powiedzieć, że nastąpiło przełamanie i ustawodawca chciał z tą datą znieść uprawnienie żołnierzy zasadniczej służby wojskowej do zaliczenia jej do okresu zatrudnienia uprawniającego do wcześniejszej emerytury, jako okres pracy w szczególnych warunkach.

Zmiana art. 108 cyt. ustawy z 21 listopada 1967 r. z dniem 1 stycznia 1975 r. wynikała z wejścia w życie Kodeksu pracy (została dokonana na podstawie art. X ust. 2 pkt c ustawy z 26 czerwca 1974 r. Przepisy wprowadzające Kodeks pracy - Dz. U. Nr 24, poz. 142 z późn. zm.). Zmiana art. 108 ustawy z 1967 r. nie wprowadziła wówczas w nim radykalnie nowej treści, która uzasadniałaby stwierdzenie, że zasadnicza służba wojskowa nie podlega już zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach. Przepis art. 108 ust. 1 dalej stanowił, że „czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby”. Nadal więc ustawodawca potwierdzał wliczanie pracownikowi okresu służby wojskowej do zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem.

Kolejna zmiana w ustawie z 21 listopada 1967 r. nastąpiła dopiero na podstawie ustawy z 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 15, poz. 97). Przepisy art. 106-108 ustawy z 21 listopada 1967 r. otrzymały wówczas nowe brzmienie. W art. 107 ust. 1 stwierdzono, że „Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych”. W tekście jednolitym cyt. ustawy z 21 listopada 1967 r. (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111) regulację tę ujęto w art. 120.

Zgodnie więc z art. 120 ust. 1 cyt. ustawy, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3).

Zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy „wliczanie” okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych zostało usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. Wówczas wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496 - por. uchwała 7 sędziów SN z 16 października 2013 r. II UZP 6/13, OSNP 2014/3/42, LEX nr 1385939).

W judykaturze przeważa pogląd, że do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, należy stosować przepisy obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego (por. wyrok SN z 20 marca 2013 r. I UK 544/12, LEX nr 1383246).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że również po dniu 31 sierpnia 1979 r. okres odbywania zasadniczej służby wojskowej należy wliczać do pracy w warunkach szczególnych. Jak wynika to z judykatury, ocena prawna stanu faktycznego daje podstawę do przyjęcia, że również po 31 sierpnia 1979 r. okres odbywania zasadniczej służby wojskowej na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (skoro przepis ten w istocie odnoszącej się do zaliczania okresu służby wojskowej do

okresów, od których uzależnione były uprawnienia pracownika nie zmienił się) winien być doliczony do stażu pracy wymaganego do nabycia emerytury w obniżonym wieku (por. wyrok SN z 3 sierpnia 2016 r., I UK 283/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 25 maja 2016 r., III AUa 55/16).

Reasumując, w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, niezmienna co do istoty treść spornego przepisu, od 1 września 1979 r. art. 120 ustawy, nakazywała przyjęcie, że również okres służby wojskowej od tej daty jest okresem, który nie tylko pozwala, ale i wymusza zakwalifikowanie go jako uprawniającego do świadczeń z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Natomiast w kontekście powyższego, do stażu pracy w szczególnych warunkach nie można uwzględnić odwołującemu okresu między zwolnieniem go ze służby a podjęciem ponownie pracy, tj. okresu od 3 kwietnia 1982 r. do 2 maja 1982 r. – faktycznie bowiem nie wykonywał on wówczas pracy, a żaden przepis nie pozwala traktować tego okresu na równi z okresem służby wojskowej.

Niezależnie od powyższego Sąd uznał, iż stanowisko organu rentowego pozostawało błędne także w odniesieniu do wyłączenia przez ZUS - z okresu zatrudnienia odwołującego w szczególnych warunkach w Przedsiębiorstwie (...) w P. - okresów pobierania przez M. S. świadczeń w związku z niezdolnością do pracy z powodu choroby. Do okresu pracy w szczególnych warunkach należało doliczyć, oprócz omówionych wyżej okresów, także okresy pobierania przez odwołującego świadczeń w związku z niezdolnością do pracy po 1991 r., tj. od 24 grudnia 1992 r. do 31 grudnia 1992 r., od 1 marca 1993 r. do 9 marca 1993 r., od 30 marca 1993 r. do 9 kwietnia 1993 r. oraz od 12 sierpnia 1993 r. do 31 sierpnia 1993 r. Do czasów nowelizacji przepisów ustawy emerytalnej Sąd Najwyższy, w kontekście uprawnień do wcześniejszej emerytury, stał jednoznacznie i konsekwentnie na stanowisku, iż do okresu pracy w warunkach szczególnych wlicza się okresy zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego urlopu dla poratowania zdrowia, w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające po 14 listopada 1991 r. (wyrok SN z 17 kwietnia 2002 r., sygn. akt II UKN 337/01 OSNAP z 2004, Nr 1, poz. 8; wyrok SN z 30 lipca 2003 r., II UK 323/02, OSNAP z 2004 r. Nr 11, poz. 197; uchwała z 27 listopada 2003 r., sygn. akt III UZP 10/03, OSNP z 2004 r. Nr 5, poz. 87; wyrok z 5 maja 2005 r. - 2 - II UK 219/04 OSNAP z 2005 r. Nr 22, poz. 361; wyrok SN z 5 maja 2005 r., sygn. akt II UK 215/04, OSNP z 2005 r. Nr 22, poz. 360, wyrok SN z 6 czerwca 2006 r., sygn. akt I UK 338/05, niepublikowany).

Z dniem 1 lipca 2004 r. ustawą z dnia 30 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 121, poz. 1262) zmienione zostały zasady ustalania długości stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W świetle tej zmiany (art. 32 ust 1a pkt 1) przy ustalaniu okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Nie podlegają zatem zaliczeniu okresy, za które pracownik otrzymał po 14 listopada 1991 r., zasiłki: chorobowy, macierzyński, opiekuńczy, okres urlopu dla poratowania zdrowia, okres urlopu szkoleniowego.

Ukształtowana jest jednak jednoznaczna linia orzecznicza Sądu Najwyższego w sprawie związku art. 32 ust 1a pkt 1 oraz art. 184 ustawy emerytalnej. Zdaniem Sądu Najwyższego wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r., określonego w art. 184 ustawy emerytalnej okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. (wyrok SN z 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011/19-20/260; wyrok SN z 5 maja 2011 r., II PK 282/10, OSNP 2012/11-12/140; wyrok SN z 13 lipca 2011 r., I UK 12/11, LEX nr 989126, wyrok SN z 18 maja 2012r., III UK 99/11, wyrok SN z 24 października 2013r., II UK 127/13). Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane również w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z 7 października 2014 r., I UK 51/14, podkreślono, że orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, iż do okresu pracy w szczególnym charakterze (w tym przypadku pracy nauczyciela) wlicza się okresy nieobecności w pracy spowodowane czasową niezdolnością do pracy, urlopem macierzyńskim i urlopem dla poratowania zdrowia, a nadto, iż wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. wskazanego w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresu wykonywania pracy w

szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy obowiązujących po 1 lipca 2004 r.

Pogląd ten jest całkowicie i zgodnie akceptowany w orzecznictwie sądów powszechnych, w tym przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu. W sytuacji, gdy wnioskodawca musiał uzyskać wymagany staż pracy w warunkach szczególnych przed 1 stycznia 1999 r., w oparciu o przepisy obowiązujące przed tą datą, stwierdzić trzeba, że przepis art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie znajduje zastosowania przy ustalaniu jego uprawnień emerytalnych z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, co wyklucza możliwość odliczenia ze stażu pracy w szczególnych warunkach okresu pobierania przez ubezpieczonego zasiłku chorobowego (wyrok SA w Krakowie z 7 grudnia 2017 r., III AUa 1424/17, wyrok SA w Lublinie z 18 stycznia 2018 r., III AUa 570/17, wyrok SA w Gdańsku z 14 września 2017 r., III AUa 357/17, wyrok SA w Poznaniu z 29 września 2015 r., III AUa 2187/14). W wyroku z 21 kwietnia 2017 r., III AUa 1428/16, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu podkreślił, że stanowisko Sądu Najwyższego ma logiczne uzasadnienie, bo skoro na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tj. 1 stycznia 1999 r., do okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych włączane były okresy pobierania wynagrodzenia chorobowego i zasiłków chorobowych, a na ten dzień i według stanu prawnego z 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony spełniał przesłanki stażowe do nabycia prawa do emerytury we wcześniejszym wieku z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, to okoliczność, że według obecnie obowiązującego stanu prawnego nie można tych okresów zaliczać do stażu pracy w warunkach szczególnych, nie przekreśla wówczas nabytej ekspektatywy uzyskania prawa do emerytury w przeszłości.

Reasumując powyższą część rozważań, przyjąć należało, że okres, za który odwołujący M. S. otrzymał wynagrodzenie za czas choroby i zasiłek chorobowy (łącznie niecałe 2 miesiące), przypadający – jak ustalił sąd – w okresie wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach, powinien zostać uwzględniony w łącznym stażu pracy w szczególnych warunkach.

Tym samym, wyżej omówiony okres zatrudnienia odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w P. od 1 września 1976 r. do 31 sierpnia 1993 r. (wraz ze służbą wojskową i okresami zasiłków chorobowych) wraz z uznanym przez organ rentowy okresem pracy w szczególnych warunkach w spółce (...) we W. w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 15 dni pozwala na uznanie, że M. S. spełnił również ostatnią przesłankę do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, jaką jest wykazanie wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Jedynie na marginesie sąd wskazuje, iż nawet bez uwzględnienia okresu wojska czy zasiłków chorobowych, okres zatrudnienia odwołującego w szczególnych warunkach w Przedsiębiorstwie (...) w P. wynosi 14 lat, 11 miesięcy i 8 dni (tak też podał ZUS w zaskarżonej decyzji), co wraz z uznanym przez organ rentowy okresem pracy w szczególnych warunkach w spółce (...) we W. w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 15 dni również oznacza, że M. S. legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Biorąc pod uwagę powyższe odwołujący spełnił wszystkie warunki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Termin powstania prawa do emerytury reguluje przepis art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wniosek o przyznanie prawa do emerytury ubezpieczony złożył 13 sierpnia 2018 r., a wiek emerytalny osiągnął 11 września 2018 r., dlatego należało przyjąć, że prawo do emerytury odwołujący nabył poczynając od daty ukończenia wieku.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy - na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i przywołanych przepisów prawa materialnego - zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do wcześniejszej emerytury od 11 września 2018 r.

(-) M. M.